

Vlaams
Parlement

ingediend op **980** (2016-2017) – Nr. 2
14 december 2016 (2016-2017)

Verslag

namens de Verenigde Commissies
voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid
en voor Onderwijs
uitgebracht door Miranda Van Eetvelde

over het ontwerp van decreet

tot bekrachtiging van het besluit
van de Vlaamse Regering van 28 oktober 2016
betreffende het tijdelijke project
"schoolbank op de werkplek"
rond duaal leren in de leertijd

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid:

Voorzitter: Jos Lantmeeters.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Jos Lantmeeters, Grete Remen, Axel Ronse, Sabine Vermeulen;

Robrecht Bothuyne, An Christiaens, Sonja Claes, Peter Van Rompuy;

Willem-Frederik Schiltz, Emmily Talpe;

Yasmine Kherbache, Bart Van Malderen;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Annick De Ridder, Lieve Maes, Lorin Parys, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters;

Jenne De Potter, Martine Fournier, Kathleen Helsen, Koen Van den Heuvel;

Lionel Bajart, Martine Taelman;

Rob Beenders, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Toegevoegde leden:

Guy D'haeseleer.

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Paul Cordy, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck;

Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;

Ann Brusseel, Jo De Ro;

Caroline Gennez, Tine Soens;

Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Willy Segers, Ann Soete, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde;

Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;

Katia Segers, Steve Vandenberghe;

Elke Van den Brandt.

Documenten in het dossier:

980 (2016-2017) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

INHOUD

1. Toelichting door Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport	4
2. Algemene en artikelsgewijze bespreking	4
2.1. Vragen en opmerkingen van de leden	4
2.2. Antwoorden van de ministers	7
2.3. Replieken	9
3. Stemmingen	13
Gebruikte afkortingen	14

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid en de Commissie voor Onderwijs vergaderden op donderdag 8 december 2016 in verenigde commissies. Ze bespraken het ontwerp van decreet tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse Regering van 28 oktober 2016 betreffende het tijdelijke project "schoolbank op de werkplek" rond duaal leren in de leertijd.

1. Toelichting door Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport

Minister *Philippe Muyters* legt uit dat de decretale wijziging om deze proefprojecten voor de leertijd mogelijk te maken binnen het onderwijs doorgevoerd werd met Onderwijsdecreet XXVI dat goedgekeurd werd op 17 juni 2016. Daarna kon er een besluit van de Vlaamse Regering worden uitgewerkt over de proeftuinen duaal leren binnen de leertijd. De Vlaamse Regering heeft dat principieel goedgekeurd op 15 juli 2016. Dat BVR dient echter decretaal bekrachtigd te worden. Er zijn adviezen van SYNTRA, van de SERV en de Vlor. Er is ook een advies van de Raad van State. Het voorontwerp van decreet werd definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 28 oktober 2016. Op 16 november 2016 werd de tekst ingediend in het Vlaams Parlement. Een dergelijk BVR voor proefprojecten in onderwijs moet ter bekrachtiging worden voorgelegd aan het Vlaams Parlement.

De inhoud van het voorliggende ontwerp van decreet is vrij gelijklopend met die van het decreet van 10 juli 2016 tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse Regering van 22 april 2016 betreffende het tijdelijke project "schoolbank op de werkplek" rond duaal leren in het secundair. De projecten duaal leren en werken hebben een looptijd van drie schooljaren, 2016-2017, 2017-2018 en 2018-2019. Er zijn zeven opleidingen waarvan er vier ook opgestart zijn binnen de SYNTRA Leertijd, namelijk elektrische installaties, haarverzorging, ruwbouw en zorgkundige. De SYNTRA-opleidingscentra en SYNTRA Vlaanderen hebben overleg gehad over de opleidingen. Op Brussel na, zijn de SYNTRA mee ingestapt. De projecten zijn opgestart op 1 september 2016, gelijklopend met de projecten in het secundair onderwijs. Daarom is voorzien in een inwerkingtreding met terugwerkende kracht. De doelgroep zijn de arbeidsrijpe of quasi-arbeidsrijpe jongeren, net zoals in het secundair onderwijs. Voor de rest wordt dezelfde werkwijze gehanteerd als bij de invoering van het duaal leren in het secundair onderwijs.

De instap van het duaal leren en werken is de drietrapsbenadering. De jongere maakt zelf een keuze. Zijn arbeidsrijpheid wordt gescreend. Uiteindelijk is er een matching met een bedrijf. Per opleiding wordt er voorzien in standaardtrajecten. Het begeleidingsteam van de leertijd beslist mee over het slagen van de leerling. Een gemengd team ziet toe op de kwaliteit. Een expertenpanel is verantwoordelijk voor de evaluatie. Dat is een opvolging doorheen het hele project, met een formele evaluatie in het laatste projectjaar. Dat panel is samengesteld uit vertegenwoordigers van de overheid, de onderwijswereld, de sociale partners en het wetenschappelijk veld. Dat is dus volledig vergelijkbaar met de bestaande situatie binnen het secundair onderwijs. Met dit ontwerp van bekrachtigingsdecreet wordt het duaal leren en werken dus niet alleen mogelijk voor het secundair onderwijs, maar ook voor de leertijd.

2. Algemene en artikelsgewijze bespreking

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

Jos De Meyer brengt in herinnering dat het bekrachtigingsdecreet voor het duaal leren binnen het secundair onderwijs op 26 mei 2016 in deze commissie

besproken werd. OD XXVI heeft ondertussen het BVR en dit ontwerp van decreet mogelijk gemaakt. Een retroactieve invoering van een decreet is niet de meest geschikte juridische werkwijze. Destijds heeft hij gezegd dat zijn fractie het duaal leren binnen het secundair onderwijs alle kansen wil geven. Dat voornemen geldt ook voor het duaal leren binnen de SYNTRA. Hij veronderstelt dat hij er mag vanuit gaan dat het decreet Duaal Leren uiterlijk op 1 september 2018 in voege zal treden.

Bart Van Malderen sluit zich aan bij de tussenkomst van Jos De Meyer over decreten die retroactief in werking treden. In principe moet het parlement bij machte zijn om indien nodig verbeteringen aan te brengen aan een ontwerp van decreet. In het voorliggende geval is dat echter niet mogelijk, want de proefprojecten lopen al sinds 1 september 2016. Als men nu wijzigingen zou aanbrengen, dan zou men de rechtszekerheid van de deelnemers in het gedrang brengen. Tussen de beslissing van de Vlaamse Regering en de indiening van het ontwerp van decreet in het parlement is er vijf maand verlopen. Niets had de minister belet om tevoren al adviezen te vragen. Hij wist namelijk vooraf dat het decreet bekrachtigd diende te worden door het parlement.

Zijn fractie hecht veel belang aan het duaal leren en is bereid om dat debat verder te voeren. De tekst die voorlag in juni is voor zijn fractie echter onvoldoende. Dit ontwerp van decreet geeft daar verder invulling aan. De minister doet een voorafname voor dat deel van het publiek dat het gemakkelijkst zijn weg naar de arbeidsmarkt zal vinden. De jongeren die niet of net niet arbeidsrijp zijn, komen niet in aanmerking.

Wanneer zal het decreet Duaal Leren er zijn? Ofwel blijft de belofte niet overeind dat er in 2017 een algemeen kader zal zijn, ofwel zal men geen lessen kunnen trekken uit de evaluatie die in het voorliggende ontwerp van decreet gepland is voor het schooljaar 2018-2019. In dit verband verwijst hij naar het advies van de Vlor en naar de vraag van Jos De Meyer.

Bij de bespreking van OD XXVI heeft de sp.a-fractie al gewezen op de gebrekkige invulling van het profiel van de mentoren. Dit ontwerp van decreet brengt op dat vlak geen verduidelijking. Uit artikel 15 van het BVR blijkt dat de mentor zelfs niet noodzakelijk aanwezig hoeft te zijn bij de vergaderingen van het begeleidingsteam. De mentor hoeft vandaag alleen te beschikken over een bewijs van goed gedrag en zeden. Het gaat nochtans niet over de sterkste leerlingen. Hij maakt zich zorgen over die mogelijkheid in het ontwerp van decreet.

De raad van bestuur van SYNTRA stelt in zijn scherpe advies verschillende vragen. SYNTRA vraagt zich af wat er nog standaard is als er zoveel verschillende regimes mogelijk zijn. Hij merkt ook op dat men eigenlijk alles via de school moet aanbieden zolang er geen overeenkomst is. Zonder bijkomende middelen zal het voor SYNTRA namelijk niet lukken. Vermits het gaat over lopende projecten, veronderstelt hij dat SYNTRA dit eigenlijk niet kan invullen zonder bijkomende middelen.

Ann Brusseel zegt dat Open Vld blij is met dit initiatief rond duaal leren en werken. Er is namelijk nood aan een nieuw en duidelijk stelsel dat een opleiding combineert met praktijkervaring. Dit ontwerp van decreet komt tegemoet aan het chronische tekort aan technisch geschoolde mensen. Het regelt een driejarige proeffase. Normaliter worden eerst de proefjaren geëvalueerd en komt er daarna pas een decreet. Het is echter belangrijk dat dit beleid in voege kan treden op 1 september 2018. Het is in elk geval belangrijk om open te staan voor vragen van de Vlor en van de SERV en voor opmerkingen uit het veld over eventuele pijnpunten.

Open Vld vindt dat de werkgevers een volwaardige plaats moeten krijgen binnen het beleids- en beslissingsproces. Bepaalde bedrijven hebben beslist om toch niet te participeren aan de proefprojecten omwille van de vrees voor administratieve rompslomp en voor onvoldoende inspraak over de kandidaten. Is de minister daarvan op de hoogte? Het dbso maakt zich dan weer zorgen over de zwakste leerlingen die uit de boot dreigen te vallen als het regime voor hen te zwaar is.

Zullen er duidelijke afspraken worden gemaakt over aansprakelijkheid, verzekeringen en kwaliteit van de werkplek? De ondernemingen, en zeker de kleine en middelgrote ondernemingen, mogen niet met onverwachte kosten geconfronteerd worden. De Vlor vraagt in zijn advies, onder 2.2, naar een duidelijke communicatie met leerlingen, ouders, scholen, centra, SYNTRA, CLB's, bedrijven en sectoren. De Vlor vraagt ook bijzondere aandacht voor het statuut.

De SERV merkt op dat het onderscheid tussen arbeidsrijpe en quasi-arbeidsrijpe leerlingen onvoldoende duidelijk is. Wat gebeurt er bij een betwisting over de arbeidsrijpheid? Welk verschil is er tussen meerderjarige en minderjarige leerlingen in dergelijke kwesties? Wat als de ouders daarover van mening verschillen met de school of het bedrijf? Artikel 9 van het BVR spreekt over een niet-bindend advies over arbeidsrijpheid of quasi-arbeidsrijpheid van de leerlingen. Wat zijn de consequenties van een dergelijk advies?

De mentorfunctie is bepalend voor het welslagen van het project. Welke opleiding of welke omkadering wordt er voorzien voor de mentoren? Een gelijkaardige bezorgdheid geldt voor de trajectbegeleiders binnen het onderwijs. Hoe wil men hiermee rekening houden binnen de lerarenopleiding? Wat is de rol van de mentor binnen de klassenraad? Men moet voorkomen dat bedrijven ontmoedigd worden om in het nieuwe stelsel te stappen.

Artikel 11 van het BVR spreekt over het uittekenen van een opleidingsplan door de trajectbegeleider, in overleg met de leerling en met de onderneming. Is het de bedoeling dat de zaakvoerder bij dat overleg betrokken kan zijn om vervolgens de uitvoering te delegeren aan de mentor? Artikel 13 van het BVR gaat over de leerling die vrijwillig de opleiding stopzet. Kan de leerling ook verplicht worden om te stoppen? Wie kan dat beslissen, de school of de onderneming? Wat indien de school en de onderneming het niet met elkaar eens zijn? De Vlor heeft een soortgelijke vraag gesteld over de studiesanctionering.

De organisatie van deze proefprojecten is een bijkomende kostenpost voor de scholen en voor de bedrijven. Werd die financiële impact ondertussen berekend?

Haar fractie zal dit ontwerp van decreet steunen.

Miranda Van Eetvelde vindt het belangrijk dat dit ontwerp van decreet vandaag kan worden goedgekeurd. De proefprojecten duaal leren en werken zijn immers al gestart en de werkgevers hechten daar veel belang aan. Dit tijdelijke project moet wel gemonitord en geëvalueerd worden. Daarbij moet men rekening houden met de pijnpunten die verwoord werden door de Vlor en de SERV. Heeft de minister al reacties ontvangen over die projecten? Is de definitieve uitrol van het decreet voorzien voor 1 juli 2017?

Koen Daniëls leest in artikel 9 van het BVR dat het advies over de arbeidsrijpheid onder meer kan uitgaan van de voltallige klassenraad van het laatste structuuronderdeel dat de leerling in kwestie heeft gevolgd in het secundair onderwijs of van het begeleidingsteam van de laatste opleiding die hij of zij heeft gevolgd binnen de leertijd. Sommige leerlingen hebben echter geen laatste structuuronderdeel meer gehad binnen het secundair onderwijs. Sommigen hebben al even in het hoger onderwijs gezeten of hebben gewerkt. De klassenraad van twee of

drie jaar geleden kan echter geen zinvol advies meer geven. Hij veronderstelt dat het advies, dat trouwens niet bindend is, in een dergelijk geval niet gevraagd hoeft te worden.

De Vlor maakt bij artikel 14 van het BVR de opmerking dat men moet voorzien in een systeem van gedifferentieerde studiesanctionering. Hij denkt dat het hier dient te gaan over een valorisering. Het uitgereikte studiebewijs moet een civiel effect hebben op de arbeidsmarkt en of in de opleiding. Artikel 14 voorziet in vier mogelijke studiebewijzen, namelijk het diploma, het certificaat, het deelcertificaat en het attest van verworven competenties. Men kan dus aan iedereen iets geven. Hij stelt vast dat de CLB's niet meer doorverwijzen naar de andere SYNTRA-opleidingen, naast het duaal leren en werken. Dat is nochtans een succesvolle onderwijsvorm.

Beide ministers hebben van bij het begin benadrukt dat Onderwijs en Werk gelijkwaardig zijn binnen dit decreet. Tijdens de hoorzittingen waren sommige sprekers van oordeel dat de factor onderwijs zwaarder moest doorwegen. Hij is het daar niet mee eens. Ook bij de evaluatie moet de gelijkwaardigheid van beide partners gegarandeerd zijn, ook al kan de vertegenwoordiger van het bedrijf zich niet altijd vrijmaken voor de deliberatie.

Hij is blij dat er voor chemische procestechnieken een enkele cursus uitgewerkt is voor alle onderwijsnetten. Deze cursus is erkend door de sector. Dat is positief voor de leerlingen, de personeelsleden en de leerkrachten. Op dat vlak ligt er een proeftuin voor. Er zijn nog heel wat vragen. Er zal dus nog nood zijn aan evaluatie en bijsturing. Wanneer wil men daar werk van maken?

Robrecht Bothuyne deelt mee dat de CD&V-fractie dit ontwerp van decreet zal steunen. De fractie ziet duaal leren en werken als een belangrijk onderdeel van het toekomstige onderwijs. Uit een eerdere discussie over duaal leren en werken, in de commissie Werk, is gebleken dat er ongeveer 130 leerlingen betrokken zijn bij de proefprojecten. De opleidingen binnen de SYNTRA hadden betrekking op minder dan tien leerlingen. Is dat voldoende voor een grondige evaluatie?

Het BVR spreekt niet over de financiering van het duaal leren en werken binnen de SYNTRA. Voor het secundair onderwijs was dat wel het geval. De kosten voor het duaal leren en werken moeten dus verrekend worden binnen de gewone dotatie voor de SYNTRA. Dat tast de wankelende financieringsbasis van de vzw SYNTRA verder aan. Hij is voorstander van een gelijkwaardige en voldoende sterke basis voor de financiering van de aanbieders binnen dit systeem, zeker na de proeffase.

Welke timing heeft de regering voor ogen? Zijn fractie pleit voor een grondige evaluatie zodat men op een goede manier van start kan gaan met het nieuwe decreet.

2.2. Antwoorden van de ministers

Minister *Philippe Muyters* gaat eerst in op de opmerkingen over de retroactiviteit. Eerst moest OD XXVI worden goedgekeurd, daarna pas kon hij dit ontwerp van decreet aan de Vlaamse Regering voorleggen. Er is een volledige parallel met het ontwerp van decreet tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse Regering van 22 april 2016 betreffende het tijdelijke project "schoolbank op de werkplek" rond duaal leren in het secundair onderwijs. Hij begrijpt de bezwaren tegen de retroactiviteit. Gezien die parallel denkt hij echter dat men in dit geval bij uitzondering de retroactiviteit kan aanvaarden.

Hij vindt het vooral belangrijk dat er een sterk en goed onderbouwd decreet Duaal Leren en Werken komt. Of dat nu lukt tegen 1 september 2017 of tegen 1 september 2018, dat maakt voor hem weinig uit. Men moet niet wachten tot het laatste jaar om evaluaties te doen. Hij wil vooral het signaal geven dat er geen weg terug is, dat het decreet er komt.

Hij stelt vast dat Bart Van Malderen een periode van vijf maanden lang vindt, ook al zit daar een zomervakantie bij. In de toekomst zal hij rekening houden met deze opmerking. Inzake de mentoren moet men vertrouwen hebben in het bedrijfsleven. De keuze voor een bepaalde mentor zal wellicht zelden kunnen gemotiveerd worden met een diploma, maar misschien gaat het wel om een werknemer die al vele jaren jonge mensen opleidt die instromen in het bedrijf. Duaal leren en werken kan alleen slagen als er aan beide kanten vertrouwen is. Minister Hilde Crevits en hijzelf willen daar samen een succes van maken. Daarom is het belangrijk om niet te veel drempels in te voeren.

Hij zal rekening houden met het advies van SYNTRA Vlaanderen. Hij vond dat advies helemaal niet scherp. Het was vooral gericht op het organieke decreet. Er waren geen kritieken op het proefproject. SYNTRA ziet de samenwerking zitten en wil van het duaal leren en werken een succes maken.

Tegenover Ann Brussel erkent hij dat de rompslomp bij de bedrijven beperkt moet worden. Verder merkt hij op dat het advies van de klassenraad over de arbeidsrijpheid van de kandidaten niet bindend is. Uiteindelijk kan het bedrijf dus beslissen of het een jongere al dan niet aanvaardt. Het advies van de klassenraad is geen vormvereiste, antwoordt hij op de opmerkingen van Koen Daniëls. Als de jongere de voorbije jaren niets meer te maken had met een klassenraad, dan moet de klassenraad van het laatste structuuronderdeel zich maar onbekwaam verklaren. De jongere moet het waar maken op de werkvloer van het bedrijf. Het vertrouwen tussen het bedrijf en de jongere is essentieel.

Er wordt zeker rekening gehouden met de zwakkere leerlingen. Een van de bekommernissen van de proefprojecten is trouwens om deze jongeren te laten evolueren naar arbeidsrijpheid. Er is rekening gehouden met de aansprakelijkheid en de verzekeringen. Hij hoopt dat SYNTRA daarover een sterke communicatie heeft opgezet naar het bedrijfsleven. Nieuwe vragen worden systematisch verwerkt in de communicatie.

Artikel 11 van het BVR bepaalt inderdaad dat het bedrijf samen met de school het opleidingsplan opstelt. Dat kan de mentor zijn, maar ook de bedrijfsleider. Als een bedrijf het niet meer ziet zitten om verder te werken met een jongere, dan moet men in dialoog naar een passende oplossing zoeken. Daarvoor kan men geen algemene regel uitwerken. Dat is vandaag ook het geval binnen de leertijd.

De financiële impact voor SYNTRA is nog niet berekend.

Hij erkent dat de term studiesanctionering niet goed gekozen is. De beide ministers hopen dat de jongere binnen het duaal leren en werken een volwaardig diploma kan behalen. Als dat niet mogelijk is, dan zijn er nog drie andere mogelijkheden zoals voorzien in artikel 14 van het BVR.

Tot aan de definitieve uitrol van het duaal leren en werken moet men zeker voldoende aandacht blijven besteden aan de andere opleidingen van de SYNTRA. Het aantal leerlingen binnen de leertijd is de voorbije jaren inderdaad gedaald. Dat is jammer, want deze leerlingen hebben altijd een grote kans op een job.

Zowel Hilde Crevits als hijzelf hechten veel belang aan de gelijkwaardigheid tussen Onderwijs en Werk. Daarmee moet ook rekening worden gehouden bij de opmaak van het decreet. In het volgende schooljaar willen beide ministers twintig extra proeftuinen realiseren. Nu zijn het er zeven.

Robrecht Bothuyne heeft het financieringssysteem binnen de SYNTRA correct begrepen. De minister ziet dat echter niet als interen op de bestaande financiering. Hij erkent wel dat men bij de evaluatie rekening moet houden met de financiering.

Hij besluit dat het vandaag gaat over een kader voor de zeven bestaande proeftuinen. Voor het duaal leren en werken is er een belangrijke parallel met de situatie binnen het secundair onderwijs. Hij veronderstelt dat de gelijkwaardigheid tussen Werk en Onderwijs breed gedragen wordt binnen deze commissie. Met de andere opmerkingen wil hij rekening houden bij de evaluatie.

Minister *Hilde Crevits* vult verder aan dat er nu groen licht is van de Inspectie van Financiën voor de evaluatie van het proefproject. Het evaluatieonderzoek zal uitgevoerd worden door het Centrum voor Migratie en Interculturele Studies, verbonden aan de Universiteit Antwerpen. Het onderzoek is gestart op 1 december 2016 en het loopt tot november 2019. Per schooljaar wordt er een deelrapport afgeleverd. Het expertenpanel is op 8 december 2016 voor de eerste keer samengekomen. Vanaf nu zullen er ook werkbezoeken zijn aan de pilootscholen. Ze heeft de indruk dat de samenwerking tussen school en bedrijf goed verloopt. Het gaat om proefprojecten. Dat vergt dus veel energie. Dat moet gebeuren binnen de beschikbare middelen. Dat geldt zowel voor het leerplichtonderwijs als voor de SYNTRA.

Er is ook een stakeholdersplatform dat op geregelde tijdstippen samenkomt met de ministers. Dat is essentieel voor het vertrouwen tussen onderwijs en bedrijfsleven. De vergadering van 9 december 2016 gaat onder meer over de datum van de implementatie.

Voor de toekomst van het dbso, de leertijd, ziet ze vier mogelijke scenario's. Men zou alles apart kunnen laten bestaan: dbso, SYNTRA en het voltijds secundair onderwijs. Men zou het dbso kunnen laten inkantelen in het gewone secundair onderwijs en de leertijd laten bestaan. Men zou de leertijd intenser kunnen laten samenwerken met het dbso. Ten slotte zou men de drie sectoren kunnen samenvoegen. Dat moet grondig bekeken worden met het stakeholders. In Limburg werken SYNTRA en dbso momenteel samen om het duale leren aan te bieden. Het luik onderwijs wordt verzorgd door het dbso en de arbeidsgerelateerde component door SYNTRA. De eerste signalen zijn voorzichtig positief. Zo zou men SYNTRA en het dbso kunnen versterken. Men kan niet alle jongeren van het dbso automatisch onderwijs laten lopen in het duaal leren en werken. Sommigen zijn immers niet arbeidsrijp of niet arbeidsbereid. Dat moet met veel zorg aangepakt worden. Er zijn ook jongeren die om andere redenen geen voltijds traject kunnen lopen. Ze probeert het voltijds onderwijs zoveel mogelijk een engagement te laten opnemen via time-in en time-out. In de toekomst wil ze, samen met de stakeholders, onderzoeken of er betere samenwerkingspistes of meer verregaande scenario's mogelijk zijn. Veel zal ook afhangen van de evaluatie van de projecten.

2.3. Replieken

Jos De Meyer vindt het bijzonder belangrijk dat het decreet Duaal Leren en Werken er komt en dat het een degelijk decreet is. De ingangsdatum is voor hem geen fetisj. Vóór de bespreking van het ontwerp van decreet Duaal Leren en

Werken dient er een grondige evaluatie te gebeuren. Hij vindt wel dat het decreet uiterlijk op 1 september 2018 in voege moet treden.

Bart Van Malderen zegt dat het antwoord van minister Philippe Muyters hem boos heeft gemaakt. Sprekers van meerderheid en oppositie hebben opgemerkt dat het parlement vleugellam is omdat de minister een ontwerp van decreet voorlegt dat met terugwerkende kracht zal worden ingevoerd. De minister heeft kritiek op zijn opmerking dat vijf maanden een lange tijd is. De spreker merkt op dat het parlement niet kan verweten worden dat dit dossier vandaag pas besproken wordt. Als de minister het parlement wil herleiden tot een stemmachine, dan zal zijn partij zich daartegen verzetten, met de weinige middelen waarover ze beschikt. De houding van de minister tegenover het parlement is ongepast.

De minister antwoordt niet op de vragen. Op dit ontwerp van decreet heeft de spreker dezelfde kritiek als op het ontwerp van decreet tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse Regering van 22 april 2016 betreffende het tijdelijke project "schoolbank op de werkplek" rond duaal leren in het secundair onderwijs. Geen van beide decreten bevat criteria om de kwaliteit van de mentoren te waarborgen.

Nog belangrijker is de kritiek dat dit ontwerp van decreet alleen focust op arbeidsrijpe of quasi-arbeidsrijpe leerlingen. De tekst bevat zelfs geen definitie van arbeidsrijpheid. Eerder werd er in deze commissie aangekondigd dat er in 2017 een ontwerp van decreet zou worden voorgelegd dat een algemeen kader zou uitwerken voor het duaal leren en werken. Hij heeft echter de indruk dat de minister die datum al losgelaten heeft. Als men daaraan zou vasthouden, wordt het namelijk moeilijk om terdege rekening te houden met de pijnpunten die blijken uit de evaluatie. Men kan alleen rekening houden met een aantal punten die al gebleken zijn binnen de projecten.

Zijn grootste bekommernis geldt vooral de niet-arbeidsrijpe jongeren die niet in de scope van het project zitten. Het twaalfde punt van de doelstellingen, in artikel 4 van het BVR, heeft nochtans betrekking op de omgang met kwetsbare leerlingen. Overigens is het ook moeilijk om conclusies te trekken voor de arbeidsrijpe leerlingen gezien het beperkte aantal jongeren binnen het proefproject.

Het antwoord van de minister kan de bekommernis over het interen op de middelen van SYNTRA niet wegnemen. De minister zegt alleen dat dit ook geldt voor de scholen. Normalerwijs zou de sp.a-fractie amendementen indienen. Gezien de retroactiviteit heeft dat geen zin. De parlementsleden van de meerderheid hebben eigenlijk dezelfde vragen en opmerkingen als hijzelf. Toch zullen ze dit ontwerp van decreet goedkeuren. Dan moeten ze daarvoor ook de verantwoordelijkheid nemen.

Ann Brussel beseft dat de opmerkingen misschien niet zoveel verschillen. Zij heeft echter wel de antwoorden gehoord.

De minister heeft kort geantwoord op haar vraag over de vorming van mentoren. Niet elke mentor heeft een vorming nodig. Het zou niet zinvol zijn om deze mensen te demotiveren met standaardopleidingen. Ze moeten wel feedback kunnen krijgen. Men kan ook denken aan vormingsinitiatieven op maat. Misschien kan het onderwijs hiervoor een oplossing aandragen. Dat kan aan bod komen bij de evaluatie van de proefprojecten.

Ze heeft geen probleem met de zeggenschap rond arbeidsrijpheid. Op het terrein is er wel vraag naar werkbare criteria om de arbeidsrijpheid te beoordelen. Eventuele discussies hierover zijn immers nadelig voor alle betrokkenen.

Koen Daniëls vindt de houding van Bart Van Malderen eigenaardig. Hij staat achter het duaal leren en werken, maar tegelijk breekt hij de proeftuin bijna volledig af. Het is niet correct dat deze regering geen rekening houdt met het parlement. Hierover zijn in het verleden al debatten gehouden. In het verleden zijn er echter sp.a-ministers geweest die aan de lopende band proeftuinen organiseerden, zonder dit zelfs maar aan te kondigen in het parlement.

Het gaat hier om een proeftuin. Het is namelijk de bedoeling om een aantal zaken af te toetsen binnen de samenwerking tussen Onderwijs en Werk vooraleer er een definitief decreet wordt uitgewerkt. Mettertijd zal allicht nog blijken dat er aanpassingen nodig zijn. Hij heeft zelf al een mogelijke aanpassing gesuggereerd voor artikel 9 van het BVR. Dat betekent echter niet dat het duaal leren en werken nog twee jaar moet uitgesteld worden.

Het beoordelen van de arbeidsrijpheid is het gevolg van een individuele afweging voor een bepaalde leerling. Men zal geen logaritme kunnen uitschrijven op basis waarvan een jongere in een bepaalde categorie ondergebracht kan worden. Het was de bedoeling om het duaal leren en werken in de markt te zetten als een positieve keuze, ook voor jongeren met een sterk profiel. De SYNTRA, de brugtrajecten en het dbso blijven bestaan. De jongeren die geen plaats vinden binnen het duaal leren en werken staan dus niet op straat.

Miranda Van Eetvelde stelt vast dat Bart Van Malderen naar eigen zeggen een voorstander is van het duaal leren en werken. In zijn tussenkomsten heeft hij het echter vooral over de retroactiviteit van dit ontwerp van decreet. Zij vindt het vooral belangrijk dat het duaal leren en werken op de rails gezet wordt. Zij tilt niet zo zwaar aan die retroactiviteit.

Axel Ronse vindt het absurd om dit ontwerp van decreet dat arbeidsrijpe en quasi-arbeidsrijpe jongeren wil versterken via duaal leren en werken, af te schieten op basis van het argument dat het niets doet voor jongeren die in arbeidszorg zitten. Deze jongeren vergen namelijk een totaal andere aanpak.

Minister Crevits heeft nog niet geantwoord op de opmerking dat de leertijd in de gevarenzone zit zolang er geen definitieve regeling is voor het duaal leren en werken. Kunnen de leerlingen waarvoor binnen het dbso geen arbeidsplek gevonden wordt, doorgestuurd worden naar een passend traject binnen de leertijd? Zou dat ook de continuïteit van de leertijd ten goede komen?

Hilde Crevits antwoordt dat de jongeren die arbeidsbereid zijn, maar niet arbeidsrijp, op dit ogenblik thuishoren in de brugprojecten, binnen het dbso. Over de toekomstige evoluties moeten er nog keuzes worden gemaakt.

De jongeren van het dbso kunnen uiteraard naar de leertijd. Het is mogelijk dat het theoretische traject binnen het dbso niet aansluit bij het praktische traject dat men volgt. Dat is niet goed. Blijkbaar verwijzen de CLB's niet zo gemakkelijk door naar de leertijd. Daar wil ze aan werken. Het is zeker niet haar bedoeling om de leertijd te liquideren. De onderwijsinspectie is soms wat kritisch over het algemeen vormende luik, maar de leertijd zorgt voor nuttige opleidingen. De jongeren die de leertijd met succes afronden, vinden wel werk. In Limburg is men bezig met een interessant experiment. Daarbij wordt er voor de algemene vorming samengewerkt met de scholen en voor de praktische vorming met de SYNTRA. Op dit ogenblik lopen er ook pilootprojecten rond mentorschap bij SYNTRA.

Met dit proefproject wil men een groep jongeren op weg helpen naar een diploma via een duaal traject. In een decreet kan men moeilijk gedetailleerde criteria opnemen op basis waarvan een jongere kan worden beschouwd als arbeidsrijp.

Er moet sowieso een match zijn tussen de jongere en het bedrijf. Voor de jongeren van het voltijds onderwijs zal de klassenraad een advies geven. De jongere is niet verplicht om dat advies te volgen. Voor de jongeren die op een andere manier instromen is er een oplossing voorgesteld binnen het ontwerp van OD XXVII. Het is de bedoeling om met het duaal leren en werken een groep jongeren te bereiken die op die manier een diploma kan behalen.

Voor de jongeren met speciale zorgnoden zijn er andere initiatieven. Het BVR rond de flexibele trajecten maakt time-outs en time-ins mogelijk in het voltijds onderwijs. Jongeren kunnen tijdelijk uit de klas gehaald worden, een apart traject lopen en dan teruggaan naar de klas. Het dbso kan zijn werk blijven doen, onder meer in de brugtrajecten. Er is nog geen duidelijkheid over de toekomst van de brugprojecten. Zijzelf is veeleer een voorstander van het voortbestaan van het dbso. Anderen vinden dat de brugprojecten in het voltijds onderwijs moeten worden ingekanteld. Dat staat echter los van het duaal leren en werken. Met dit ontwerp van decreet wordt een nieuwe groep aangeboord. Geen enkele jongere ondervindt met dit proefproject nadeel.

Mettertijd zal er een duidelijker kader uitgewerkt worden voor de mentoren. Ze vindt wel dat men de proefprojecten de nodige vrijheid moet laten. Minister Philippe Muyters heeft al opgemerkt dat men vertrouwen moet geven aan het bedrijfsleven. Momenteel investeert essenscia in een mentorproject. Dat is een goede zaak. Voor minister Crevits is kwaliteit erg belangrijk bij het leren op de werkvloer. Het is nu nog niet duidelijk of alle bedrijven dat aankunnen. De bedrijven moeten wel proberen om de zorg vanuit onderwijs te begrijpen. Om les te mogen geven moet men een diploma behaald hebben.

Ze deelt de zorg van Jos De Meyer rond de timing. Het zou goed zijn als er snel een decreet Duaal Leren en Werken kwam, maar het moet ook een goed decreet zijn. Ze heeft ervoor gekozen om eerst met proefprojecten te werken om in het decreet geen foute keuzes te maken en om de initiatieven van onderuit te laten groeien. Wat haar betreft moet er in 2018 zeker een decreet zijn. De proefprojecten moeten vooraf voldoende geëvalueerd zijn. En als het vroeger kan, is dat goed.

Philippe Muyters voelt zich gekwetst door de opmerking van Bart Van Malderen dat hij het parlementair debat niet laat voeren. Hij heeft erkend dat de retroactiviteit in principe wel een probleem is. Hij heeft uitgelegd dat hij er in dit geval minder problemen mee heeft omwille van de sterke parallel met de regeling voor het secundair onderwijs. De goedkeuring van OD XXVI zorgde voor een decretale basis. Daarna is hij gestaag blijven doorwerken. Hij heeft de nodige adviezen gevraagd en afgewacht. Het is echt niet zijn bedoeling om het parlement buiten spel te zetten.

Bart Van Malderen zegt dat het niet zijn bedoeling is om de minister te kwetsen. Hij probeert er alleen voor te zorgen dat er goed werk geleverd wordt. Men mag hem geen woorden in de mond leggen. Het is niet omdat hij kritiek heeft op de tekst of de concrete invulling van het duaal leren, dat zijn fractie de doelstellingen ervan in twijfel zou trekken. Sp.a zegt duidelijk dat duaal leren voor een heel aantal leerlingen misschien niet de eerste keuze is, maar dat het wel een positieve keuze kan zijn. Deze keuze kan voor hen de toegang tot de arbeidsmarkt vergemakkelijken.

De kritiek van zijn fractie slaat niet op het werken met proeftuinen. De basiskritiek is dat het project zich beperkt tot een deel van de groep die baat kan hebben bij een duaal traject. Daarbij verwijst hij naar de omschrijving die minister Hilde Crevits heeft gegeven van de doelgroep. De discussie over de

definitie van arbeidsrijpheid zou niet nodig zijn als men de doelgroep niet had willen beperken.

Minister Crevits heeft een belangrijke nuance aangebracht. Ze beseft dat er in de praktijk veel goede wil is. Dat zal leiden tot goede praktijken, ongeacht het kader. Mensen gaan zichzelf normen opleggen. Binnen proefprojecten heeft men te maken met voortrekkers die sowieso gemotiveerd zijn. Hij heeft er vertrouwen in dat de kwaliteitsborging wel degelijk zal vervat zijn in het decreet. Sp.a zal het decreet daarop beoordelen.

Minister *Hilde Crevits* verschilt fundamenteel van mening met Bart Van Malderen over de doelgroep. Het grootste probleem van het huidige stelsel van leren en werken binnen het dbso is dat het gaat om een heel heterogene groep jongeren die om de een of andere reden in leren en werken terechtgekomen zijn, of ze nu arbeidsrijp zijn of niet. Duaal leren en werken focust vooral op de arbeidsrijpe jongeren en quasi-arbeidsrijpe jongeren, zoals dat ook in het Duitse systeem het geval is. Dat is de enige manier om een sterk en kwaliteitsvol traject uit te werken. Deze jongeren moeten een diploma kunnen halen door te leren en op de werkvloer te leren. Het dient te gaan om een samenhangend traject. Daarmee bereikt men inderdaad niet de volledige groep waarvoor het voltijds leren niet de optimale keuze is. Voor de jongeren die arbeidsbereid zijn, maar niet arbeidsrijp, zijn er de brugprojecten in het dbso. Sommige bedrijven willen ook investeren in deze jongeren. Dat is goed. De bedrijven die nu willen instappen in het systeem van duaal leren en werken moeten er echter op kunnen rekenen dat de jongeren gescreend zijn en dat ze arbeidsrijp zijn. De andere groep kan volgen. Voor de jongeren die niet arbeidsrijp en niet arbeidsbereid zijn, en die ook problemen hebben in het voltijds onderwijs, is er de time-in en time-out binnen het voltijds onderwijs. Ze zal de kwaliteit mee helpen bewaken.

3. Stemmingen

De artikelen en het geheel van het ontwerp van decreet tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse Regering van 28 oktober 2016 betreffende het tijdelijke project "schoolbank op de werkplek" rond duaal leren in de leertijd, worden zonder verdere opmerkingen aangenomen met 18 stemmen bij 4 onthoudingen.

Jos LANTMEETERS
Kathleen HELSEN,
voorzitters

Miranda VAN EETVELDE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

aso	algemeen secundair onderwijs
BVR	besluit van de Vlaamse Regering
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
dbso	deeltijds beroepssecundair onderwijs
OD	Onderwijsdecreet
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
vzw	vereniging zonder winstoogmerk